

Відкритий міжнародний університет
розвитку людини «Україна»
Полтавський інститут економіки і права

**ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТА ПРАВОВЕ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО
РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
ВИКЛИК ГЛОБАЛЬНОГО СВІТУ**

**МАТЕРІАЛИ
VI Міжнародної науково-практичної конференції**

19-20 травня 2022 р. || м. Полтава

Єршова Любов Суспільне призначення перекладу. Суть перекладу.....	606
Софія Єсіна Сучасні STEAM-технології у вивченні іноземної мови при підготовці фахівців-правників.....	609
Карина Здоренко Лексичні трансформації у романі «Дракула» Брема Стокера.....	611
Богдана Кінах Проблеми та перспективи гуманізації сучасної мовної освіти.....	613
Дар'я Клименко Актуальні питання сучасної теоретичної та прикладної лінгвістики.....	615
Тетяна Князева Гумор в англomовному художньому дискурсі та засоби його створення.....	618
Юлія Коломієць Семантичні та лінгвопрагматичні характеристики публічних промов Ted Talks.....	622
Юлія Коріненко Функціонування концепту політична коректність у мовній картині світу носіїв англійської мови.....	625
Марія Лісовець Стратегії і тактики перекладання кінотексту.....	628
Маліченко Вікторія Місце України в творчості В. Маяковського.....	630
Анастасія Оборонова Роль словників у формуванні ораторської майстерності.....	634
Анастасія Пащенко Лінгвістичні засоби реалізації комунікативних стратегій у рекламному ролику Monobank.....	636
Катерина Семисал, Наталія Тарасова «Сліпий музикант» В. Короленка та «Світло згасло» Р. Кіплінга: духовний світ людини	638
Анастасія Семченко Новітні технології вивчення іноземної мови.....	642
Ніна Тіганова Актуальні питання прикладної лінгвістики.....	644
Микита Турбецький Перекладацькі трансформації у романі Сюзанни Коллінз «Голодні ігри».....	646
Даяна Чумаш Канадський варіант англійської мови.....	648
Дарина Шевченко Функції антитези в тексті промови Президента України з нагоди тридцятої річниці Незалежності України.....	652

4. *Cobridge, T. Canadian English. Oxford, UK : Oxford University Press, 2005. P. 96–102*
5. Ю. О. Жлуктенко. Канадський варіант англійської мови та визначення канадізму. - В кн.: Дослідження з романської і німецької філософії. Київ. Вид-во при К. ун-ті, 1975 - с. 94 - 98.
6. *Hornby AS Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English: In 2 vol. Moscow; Oxford, 1982.*
7. *Avis WS The English language in Canada / / Current trends in linguistics / Ed. by Th. A. Serbek. The Hague; Paris, 1973*
8. *The Canadian Dictionary 1962 / / Под ред. Ж. Вінея. Dictionary of Canadian English в 3-х випусках. (1962 - 1967).*
9. Швейцер А. Современная социолінгвистика, теория, проблемы, методы. Москва, 1976. 39-40 с.
10. Дудник Л.М. Позніе французьке заимствование. Київ, 1982. 24 с
11. *Chamberlain A. F. Dialect research in Canada. 1890. № 1. P. 43–56*

ФУНКЦІЇ АНТИТЕЗИ В ТЕКСТІ ПРОМОВИ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ З НАГОДИ ТРИДЦЯТОЇ РІЧНИЦІ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

Дарина Шевченко,

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 035
«Філологія» (спеціалізація 035.041 «Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська)» Полтавського
державного аграрного університету

Науковий керівник: Наталія Сизоненко

кандидатка філологічних наук, доцентка,
завідувачка кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавського
державного аграрного університету

Антитеза є однією з риторичних фігур, якою активно послуговуються автори художніх і публіцистичних текстів, оскільки вона дає змогу репрезентувати світ як єдність протилежностей, заглибитися у природу певних явищ, образів, ідей.

До аналізу антитези в художньому дискурсі зверталися Н. Бойко, О. Ємець, Г. Кость, О. Тарасенко та ін. Лексична, синтаксична та текстотвірна функція антитез у публіцистичному та художньо-публіцистичному дискурсі досліджена К. Близнюк, І. Дудко та Ю. Полтавець. Функції й прагматичний потенціал антитез як домінуючої стилістичної фігури в політичному та художньому політичному дискурсах предметно вивчені Н. Дворник та Н. Приходько [1], С. Галаур та І. Якубенко [2].

Мета дослідження – проаналізувати функції антитези у промові Президента Володимира Зеленського з нагоди 30-ї річниці Незалежності України [3].

Політичний дискурс як комунікативне явище має специфічні особливості: значущість політичної позиції автора тексту, яка знаходить відображення в комунікативній меті; пресуазивність (мовленнєвий вплив); інституційний та суб'єктно-адресований характер комунікації; комунікативна взаємодія мовця та адресата. Чинник адресата в такому типі комунікації є домінуючим, адже

необхідною передумовою мовленнєвого впливу політичного дискурсу є конкретний адресат.

У промові Президента України з нагоди 30-річчя Незалежності України адресатів виокремлено на початку промови: «високоповажні гості», «наші брати», «наші партнери», «громадяни України», «український народ». До останніх двох адресатів – українців та громадян України – автор звертається кілька разів.

На наш погляд, у тексті промови реалізовано кілька комунікативних завдань: по-перше, підсумувати, чим має пишатися український народ, які має виклики і які подальші кроки розвитку держави; по-друге, консолідувати націю.

Одним із риторичних прийомів мовленнєвого впливу на адресатів, який реалізує окреслені завдання, є антитеза, яка виконує в тексті цієї політичної промови різні функції.

Антитеза як стилістична фігура будується на протиставленні прямого висловлювання (тези) та зворотного до нього висловлювання (антитези). Залежно від того, яка думка є головною (сформульована в тезі чи в антитезі), вибудовується певна композиція вислову. Для промови Президента України характерною є композиція, ґрунтована на передуванні тези антитезі: «*Ми також починаємо процес повернення на рідну землю видатних українців. Які жили для України. Боролися за Україну. Поховані не в Україні*»; «*Те, що люди на Донбасі й у Криму бояться про це сказати, не значить, що вони бояться про це думати*». Проте маємо приклад і зворотного порядку (антитеза → теза): «*Але ми маємо не тільки почуватися відповідно. Ми маємо поводитися відповідно*».

Антитези забезпечують лінійність і зв'язність окремих частин тексту промови: «*Погодьтеся, поодилиці – це просто кольори. Не такі яскраві. Не такі цікаві. А разом – для нас це найкраще й найсильніше поєднання*»; «*Ми робимо багато речей вперше, щоб час, коли Україна була великою країною, був не востаннє*».

Цікавими є зразки вибудовування окремих фрагментів авторського тексту за зразком гегелівської тріади: теза – антитеза – синтез. У такому випадку антитеза є серцевиною пізнання певної сутності, після чого подається синтез – нова якість пізнаваного, зокрема, оформлена за допомогою такої стилістичної фігури, як оксиморон: «*Нашій Конституції – 25 років. Але нашій Конституції – 311 років. Написана Пилипом Орликом, вона нарешті вдома, і кожен може побачити її у Софійському соборі, збудованому понад тисячу років тому. Нашій гривні – чверть століття, на ній зображений, зокрема, князь Володимир. Але нашій гривні – більше тисячоліття, вона існувала за князя Володимира. Наш тризуб був затверджений у Конституції України 25 років тому. І наш тризуб був витиснутий на цеглинах Десятинної церкви 1025 років тому. Цьогоріч Збройні Сили України відзначили 30-ту річницю свого створення. А в 1616 році збройні сили України відзначали взяття фортеці Кафи. Все це свідчить про одне: ми – молода країна з тисячолітньою історією*». У такий спосіб формується лінійність дискурсу, а отже, антитеза виконує текстотвірну функцію.

Однією з найважливіших особливостей побудови антитези у промові Президента України є застосування прийому парцеляції – синтаксичної універсали мовлення, «що передбачає побудову повідомлення шляхом розділення речення на кілька самостійних висловлень, інтонаційно та графічно відокремлених, проте єдиних за змістом» [4, с. 449]. Сполучник **але** на початку наступного речення привертає увагу адресатів, а контраверсійна думка, висловлена в другому реченні, зорієнтована на глибинне розуміння проблеми, новий рівень її історичного осмислення: «*Нашій Конституції – 25 років. Але нашій Конституції – 311 років*», «*Таку країну офіційно підтримають інші, коли вона подаватиме заявку на вступ до ЄС. Але якщо вона буде такою країною – їй не треба просити запрошення, проситимуть її*». Іноді парцеляція приєднується за допомогою безсполучникового зв'язку: «*Ми будемо свій дім на землі, де жили й будували наші предки. Ми не в гостях і не в приймах*». У такий спосіб обидва судження перебувають у фокусі уваги реципієнтів, а отже, антитеза виконує *акцентуаційну функцію* – привертає увагу адресатів до важливих фактів історичного буття нації і водночас є *засобом презентації політичної позиції* лідера держави.

У тексті промови Володимира Зеленського антитеза виконує також *експресивну функцію* – увиразнює емоційне ставлення адресанта до позначуваного і «заражає» цим ставленням адресата. Окрім того, промовець досягає бажаного експресивного ефекту за рахунок протиставлення функціонально маркованих та конотативно маркованих одиниць: «*Бо можна тимчасово окупувати території, але неможливо окупувати любов людей до України*», «*Можна створити безвихідь і змусити отримувати паспорти, але не можна паспортизувати українські серця*».

Беручи до уваги зазначене вище, констатуємо, що у промові Президента України з нагоди 30-річчя Незалежності України антитеза є повторюваним прийомом, що може свідчити про індивідуальні особливості стилю адресанта.

Антитеза використана промовцем як у межах одного речення; у різних реченнях, відокремлених крапкою; так і для поєднання речень у межах окремих фрагментів. Антитеза в аналізованому тексті промови виконує кілька функцій: текстотвірну, акцентуаційну, репрезентативну (політична позиція адресата) та експресивну.

Список використаних джерел

1. Дворник Н., Приходько Н. Антитеза як один з найпоширеніших художніх засобів в політичному дискурсі (на матеріалі політичних звернень Джона Кенеді). Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства: матеріали Всеукр. наук. конф. викладачів, аспірантів, співробітників та студентів факультету іноземної філології та соціальних комунікацій (Суми, 21–22 квітня 2014 року). 2014. С. 16–18.

2. Галаур, С. П., Якубенко І. В. Художній політичний дискурс і його регулятивний вплив. Лінгвістичні студії. 2020. Вип. 40 (2). С. 41–48.

3. Промова Президента Володимира Зеленського з нагоди 30-ї річниці незалежності України. URL:

<https://www.president.gov.ua/news/promova-prezidenta-volodimira-zelenskogo-z-nagodi-30-yi-rich-70333> (дата звернення 06.05.2022).

4. Селіванова О. О. *Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія*. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с.